

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ח ד' קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 227

מסכת זבחים קי"א-קי"ז

בס"ד, ג' תשרי תשס"ד

השבוע בגליון

♦ בעלי חיים זוכים להשגחה פרטית, או האם יתכן שיארע נס לבעל חיים
♦ בעלי החיים שבתקופת המבול, נענשו?
♦ בינתם של בעלי החיים הסתלקה מהם

♦ "טריפה אינה יולדת", מדוע, וכיצד ננהג
ב"טריפה" שילדה
♦ מעקב צמוד אחר בהמה "טריפה"

♦ בית הכנסת שהושכר תמורת... קפה וסוכר
♦ עליה לרגל טרם עידן בית המקדש
♦ פינוי רהיטי בית כנסת, מותר או אסור
♦ הסרת הסכין מן השולחן בברכת המזון

דבר העורך

חלום ושביר

ראש השנה.
עוד מעט קט, תשקע שמש האדומה כדם של שנת תשס"ג.

תקיעות השופר, אשר ביטאו את רעידות הלב, הובילו ברט לקראת ראש השנה, יום הדין. ביום זה, כל יהודי מתכנס בתוכו, ממליך על עצמו את מלוכו של עולם, מרכין בפניו את ראשו ואת יישותו ובוחר מחדש, היכן טעה ואלו דברים יכול היה לעשות בצורה יותר טובה. משהגיע למסקנה, כי לו ניתנה לו ההזדמנות, היה עושה חלק מן הדברים בצורה אחרת, אם זכה, הוא מוזמן להוכיח את כנותו בשנה הבאה המוענקת לו ממרומים.

זה מספר שבועות מונח על שולחן המערכת מכתבו של ילד חמד ממרכז הארץ, אשר נזכר באביו כדי לכתוב את סיפורו המעניין של סבו. זהו סיפור "פשוט" של יהודי "רגיל", ללא מתח, דרמה, עלילה, תגלית מרעישת או הפתעה רבתה. דווקא משום כך, הוא שובה לב בכנותו, משכנע בפשטותו ומוותר חותם על הלב.

זכיתי לסבא מן הסוג המשובח, "סבא" במלוא מובן המילה. חיכו ממתקים וכולו מחמדים. בכל עת ובכל שעה הרי הוא מוכן ומזומן לספר מעשיה מרתקת, ולהפליג עמו, הנכדים, לעולמות אחרים. לפני מספר חודשים, ביקשתי מסבא שיספר לי משהוא על עצמו. בתגובה, הרצינו פניו, הוא הביט למרחוק, התיישב על כורסתו ודאה בזכרונותיו אל ימי ילדותו.

אני זוכר, סיפר, כשהייתי ילד בגילך, לפני שישבים שנים, הפצתי באבי שיקנה לי גלגליות. הוא קנה, ואני נסעתי עליהם ללא הפוגה, עד שקצתי בהם והנחתים במחסן ככלי שאין בו חפץ. יום לאחר מכן, כבר היתה בקשתי מונחת בפני, אופניים. בתגובה, שלף אבי מן המרתף את אופניו, ונתנם לי, בנו מחמדו.

אופניים גדולות היו אלו, והם שירתו גם בימי נעורתי עד אשר חדרה לליבי הכמיהה

דף קיב/ב עד שלא הוקם היו הבמות מותרות

בית הכנסת שהושכר תמורת... קפה וסוכר

בדפים האחרונים של מסכת זבחים, הגמרא עוסקת בענייני המשכן, ה"במות" ובדיניהם. כאמור במשנה, המשכן נדד מן המדבר לגלגל, לשילה, לנוב ולגבעון, עד שלבסוף נבנה בית המקדש בירושלים על ידי שלמה המלך. לאחר שנבנה בית המקדש, נאסרה הקרבת קרבן מחוצה לו, אולם, טרם לכן, בהיות המשכן בגלגל, נוב ובגבעון, ניתן היה להקריב קרבנות גם ב"במות", הלא הם מזבחות שהוקמו במקומות שונים לצורך הקרבת קרבנות לקב"ה. וכך נאמר בתוספתא (פרק י"ג ברייתא ח'): "בשעת היתר הבמה, עושה אדם במה על פתח חצירו ועל פתח גינתו, מקריב עליה הוא ובנו ובתו ועבדו ושפחתו".

עליה לרגל טרם עידן בית המקדש: הרמב"ן (דברים טז/ט) מעורר שאלה עקרונית, האם נהגה מצות עליה לרגל במועדים, קודם בניית בית המקדש [ועיי' בדבריו שם יב/ח שקבע כי בוודאי לא התחייבו לעלות לרגל למשכן, ויתכן שרק במדבר]. היו שהוכיחו זאת, מן המסופר בנביא (שמואל א') על אלקנה שהיה עולה לרגל למשכן שילה, ומן הגמרא (הגיגה וא), שאף מפלגת בדבר, בהקשר להלכות עליה לרגל. אכן, המהר"צ חיות (שו"ת סי' ז' ומובא ב"פסקי תשובה" סי' ש"ט) כתב, כי מלשון הרמב"ם העוסק במצווה זו משמע, כי היא נהגה גם במשכן [ועיי' בספר המפתח על הרמב"ם ה' בית הבחירה פ"א ה' א, ובהגהות על הרמב"ן יב/ח בהוצאת מוסד הרב קוק].

מאחר שהקרבה על הבמות נאסרה לעולם לאחר בניית בית המקדש, לא הובאו פרטי דיני הבמה בספרים העוסקים בהלכה, אולם, מעניין לגלות כיצד שני נושאים הלכתיים שונים זה מזה, משיקים לדיני ה"במה" כלהלן.

פינוי רהיטי בית כנסת, מותר או אסור: אחת מקהילות ישראל בגולה, הציעה את שאלתה לפני גדול הדור, הגאון רבי משה סופר זצ"ל, הלא הוא ה"חתם סופר" (שו"ת או"ח סי' ל"ב). שנים רבות לפני כן "מימים רבים ושנים קדמוניות", בני הקהילה הגיעו להסדר עם שר המחוז, על שכירת מגרש לבניית בית הכנסת, "ושכר קצבו לתת להשר א' כיכר קאפע /קפה/ וא' כיכר צוקר /סוכר/ לכל שנה". עקב שינויים קיצוניים במבנה הכלכלה, האמיר מחירם של הקפה והסוכר, עד שיכולתם של בני הקהילה לעמוד בתשלום הנדרש הלכה ופחתה והם ביקשו לפנות את המקום. בהצעה זו, הכרוכה במספר שאלות בהלכות סתירת בית הכנסת, דן ה"חתם סופר", ובתוך מכלול הנושאים שהעסיקוהו הוא גם קבע, כי בפינוי מטלטלי בית הכנסת אין משום איסור סתירת בית הכנסת, ואף הביא ראיה לדבר מ"במות", כלהלן.

לעילוי נשמת

הקדושים הרב **דוד יעקב הלוי אפלבוים** הי"ד

ובתו **נאוה** הי"ד נלב"ע י"ג אלול תשס"ג **ת.נ.צ.ב.ה.**

הונצחו ע"י הר"ר **צבי ותמרה סנד** שיחיו - ירושלים

לעילוי נשמת

הר"ר **שמואל שמעלקא וסרמן** ז"ל ב"ר יחיאל ז"ל

ומרת **חיה העניא וסרמן** ע"ה ב"ר מנחם מאנעס ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחו ע"י ידידו הר"ר **יעקב וינרוט** ומשפ' שיחיו - רמת גן

לעילוי נשמת

הבחור **ליאור בנימין ורדי** ז"ל

בן הר"ר ידידיה יבדלחט"א נלב"ע ערב ראש השנה תשנ"ב

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י אחיו הר"ר **אביחי ואפרת ורדי** שיחיו - פתח תקוה

כידוע, אסור לנתוך אבן מאבני המזבח. ה"חתם סופר" מסיק, כי דין זהה קיים לגבי הבמות - "אין ספק שאסור לנתוך אבן מבמה", שכן, לא ייגרע דינה של ה"במה" מבית כנסת שאסור לנותצו, ולא זו בלבד, אלא שאף בשעה שכבר נאסרו הבמות, עדיין אסור לנתוך את הבמות שהועמדו על תילן טרם לכן בהיתר. והנה, בכל זאת, דוד המלך טלטל את ארון הברית מ"במה" אחת לרעותה, מבית שמש לבית עובד אדום ומשם לעיר דוד, הרי לנו, כי מותר לנייד ולפנות חפצים ממקום שהוא משכן לה' ואין זה נחשב כסתירתו. [לאור האיסור לנתוך את הבמות גם לאחר האיסור להקריב עליהן, הוא מסביר את אי הריסתן על ידי מלכי יהודה שהלכו בדרך הישר והטוב, ולפיכך נוצר המצב המתואר בנביא פעמים רבות: "עוד העם מזבחים ומקטרים בבמות", עד אשר חזקיהו המלך נאלץ להסיר את הבמות "למגדר מילתא", ועיי"ש ביאור נוסף].

הסרת הסכין מן השולחן בברכת המזון: ומכאן, לשולחן האוכל שלנו. מנהג עתיק יומין לכסות את הסכין בשעת ברכת המזון ("שולחן ערוך" או"ח ק"פ סעי' ה'), ואחד הטעמים לכך הוא, מאחר שהשולחן דומה למזבח, וכפי שאין לבנות את המזבח בכלי ברזל, כנאמר (דברים כז) "לא תניף עליהם ברזל", משום שהמזבח מאריך ימיו של האדם והברזל מקצר את ימיו של האדם, כך אין להשאיר את הסכין על השולחן הדומה למזבח. ה"מגן אברהם" (ס"ק ה') כותב, כי בשבת ובימים טובים אין מקפידים על מנהג זה, כמבואר ב"שולחן ערוך" (שם) משום שבימים אלה שבהם אין בונים את המזבח, השולחן אינו רומז למזבח ואין כל עילה להסיר את הסכין מעליו.

מדוע יש צורך להסיר את הסכין בלילה? מספר אחרונים תמחו על כך, אם בשבת אין להסיר את הסכין, משום שבשבת אין בונים את המזבח, גם אין להסיר את הסכין בלילה, משום שבליילה אין בונים את בית המקדש (רמב"ם הל' בית הבחירה פרק י"א הל' י"ב), ובכללו את המזבח? (ראה "ערוך לר"י סוכה מא, "ריבד הזהב" על התורה סוף יתרו, "הר צבי" והגהותיו שם, ועוד). הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדוינסק זצ"ל ("משך חכמה" שמות כ/כב) מיישב את המנהג: גם על מזבח של "במה" אסור להניף ברזל, ובכל זאת, בנייתו מותרת בלילה, לפיכך, גם בלילה יש להסיר את הסכין מן השולחן...

דף קטז/א הניחא למאן דאמר טריפה אינה יולדת

"טריפה אינה יולדת", מדוע, וכיצד ננהג ב"טריפה" שילדה

כידוע, בהמה שלקתה באחד מאבריה, ומחמת כך היא אינה יכולה לחיות מעל שנים עשר חודש, הרי היא "טריפה" שאסורה באכילה [כן הוא להלכה, עיי' חולין מב/א בסוגיית טריפה חיה או אינה חיה]. בהמה שהיא "טריפה" גם אינה ראויה לשמש כקרבן, ובסוגייתנו מבואר, כי אף בני נח, אשר רשאים להביא קרבן בעל מוס, לא יביאו קרבן "טריפה". זאת אנו למדים מנח, אשר ביציאתו מן התיבה הקריב קרבנות מן הבהמות ששרדו בתיבתו, והגמרא דורשת מן הפסוקים, כי בהמות "טריפה" לא נכנסו אליה. בהקשר לכך, מבואר בגמרא, שקיימת מחלוקת אם בהמת "טריפה" יכולה ללדת, ובמחלוקת זו נתמקד במאמרנו זה.

להלכה נפסק (רמב"ם הל' שחיטה פרק י"א הל' א', "שולחן ערוך" יו"ד סי' נ"ז סעי' י"ח), שבהמת "טריפה" אינה יולדת. לפיכך, אם התעורר ספק על בהמה מסויימת אם "טריפה" היא אם לאו, ולאחר מכן היא ילדה, ניתן להסתמך על לידתה כהוכחה לכך שאינה בהמת "טריפה".

הדין נותן, כי גם בהמה אשר הוחזקה כ"טריפה" וילדה לאחר מכן, תסיר על ידי כך את דין ה"טריפה" שדבק בה, שהרי אם "טריפה" היא, כיצד ילדה. אף על פי כן, כתבו הפוסקים (רמ"א שם ע"פ דברי הראשונים) ש"טריפה" שילדה, אינה נחלצת על ידי כך מדין "טריפה", ורק ספק "טריפה" שילדה מבטלת על ידי כך את הספק. בהבנת הדברים קיימות שתי גישות שונות, כלהלן.

יש הסוברים, כי קביעה זו, ש"טריפה" אינה יולדת, אינה ודאית, ולפיכך, כאשר בהמת "טריפה" ילדה, ניתן לשער כי היא נמנית על מיעוט הבהמות שגם בהיותן "טריפה" הן מסוגלות ללדת. רק כאשר בהמה ספק "טריפה" ילדה, ניתן לומר כי מאחר שרוב הבהמות ה"טריפות" אינן יולדות, מסתבר שהבהמה שלפנינו אינה "טריפה" (מאירי חולין מב/א, "פרי מגדים" בשפתי דעת סי' ל' ס"ק ה' לענין י"ב חודש, ו"פלת" ו"כתב סופר" הני"ל לענין לידה).

הרשב"א - "שמא שכחת או שמא טעית": לעומת זאת, כאשר הרשב"א (שו"ת ח"א סי' צ"ח) נשאל, כיצד להתייחס ל"טריפה" שילדה, הגיב בחריפות, כי אין מציאות כזו "וכאילו אתה מעיד על שאי אפשר שראית אותו בעיניך... שמא שכחת, או שמא טעית, או שמא נתחלף לך בזמן או שמא נתחלפה לך בהמה זו באחרת", ולא נחה דעתו עד שכתב, כי אם יימצא אי מי שיעיד שראה בהמה טריפה שילדה "יבטל המעיד ואלף כיוצא בו ואל תבטל נקודה אחת ממה שהסכימו בו חכמי ישראל הקדושים הנביאים ובני נביאים ודברים שנאמרו למשה מסיני". זאת, מאחר שלדעתו הקביעה

ל"טוסטוס", לא פחות ולא יותר. חלומי זה לא התגשם במהרה כחלומתי הקודמים, אך לבסוף, היה לי טוסטוס. לא היה גבול לגאונותי, לאושרי ולשמחתי. מספר פעמים ניצלתי בנס מנפילות, התהפכויות והחלקות על שמן, ותהילה לא-ל עליון יצאתי ללא פגע. אבי, אמי ורעייתי חרדו לשלומי בכל עת שעליתי על האופנוע, וכאשר זה נגב אבי הודיע שהוא שולח פרחים לגנב על אשר הצילני מן הטוסטוס...

חלום הטוסטוס נגזר ואת מקומו מילאה ביתר שאת, המכונית. התחלתי בסוסיתא, עבור דרך טרניט, אפל, סזוקי ועוד סוגים ומודלים מסוגים שונים, עד שהתרווחתי לי בתא הנהג של רכב מסוג G.M.C.

מה אומר, נכדי היקר, ומה אדבר. במשך כל השנים הללו, הפכתי לעבדו של הרכב, מצב בריאותו של ליבי חפץ לתקנות המנוע של הרכב "של", עד... משבר הטקסטיל.

משבר הטקסטיל שהתרגש על ארצנו, לא דילג עלי, והסערה הכלכלית "שחררה" אותי מהעסק שלי, מהמכוניות שלי, ובעצם מהכל, ולא נשאר לי למה לשאוף כי אם לעוד דף גמרא, ולשיעור דף יומי נוסף.

אתה מבין, נכדי היקר, אמר לי סבא בעיניים לחות, לשם מה הייתי צריך לעבור את כל הדרך הזו, יכול הייתי מתחילה לחלום על דפי גמרא ולקצר את הדרך...

בימי חייו האדם חווה חלומות רבים, אך עליו לזכור, כי חייו הם החלום הגדול ביותר שממנו יקץ. איש לא חלם לעולמים, ויש להכין את הצידה שתשמש אותו ביקיצתו מן החלום.

☆☆☆

ומי כעמד ישראל.

עם דמדומי השנה, שכולנו מתפללים שהשנה הבאה תהא טובה הימנה, ראוי לציין עובדה מרטיטה שטומנת בחובה עולם ומלואו.

בפיגוע שהתרחש בירושלים, ברחוב עמק רפאים, נהרגו אב ובתו, ה"דר"ר דוד אפלבוים הי"ד ובתו טאה הי"ד, יממה לפני מועד חתונתה. כל לב רגש וכל עין דמעה על הטרגדיה הכפולה והמכופלת שהתרגשה על קרובי הנרצחים.

קוראים יקרים. הפיגוע אירע בשעת לילה מאוחרת. עם בוקר, לאחר שעות אימונות ונוראות, סבו של החתן המיועד, יצא מביתו בצוותא עם אחיו אשר הגיע מחוץ לארץ במיוחד לרגל החתונה. השניים צעדו לעבר... שיעור הדף היומי, הנמסר על ידי הרב ש. מ. שליט"א מרבני בית מדרשו.

תכלה שנה וקללותיה, תחל שנה וברכותיה.

.....
המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מזמן לפנות למשרכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בפור זה.
כתובתנו: ת.ד. 471 ב'ר. בק: 03-570-67-93
.....
בברכת התורה העורך

פנינים

דף קיב/ב באו לשילה

מקומות המשכן והמקדש רמוזים בפסוק עצמו!

באמת פלא הוא, כותב הגאון מאוסטרובצה זיע"א, כי לא נכתב בתורה מקום בית המקדש. אולם רמז רמזה תורה (דברים יב/ד, יב/ח ועוד): "במקום אשר יבחר ה'". התיבה "יבחר" מורכבת מן האותיות, "יוד", "בית", "חית", "רש"י.

החלק הנותר מאותיות אלו, היינו, החלק משם האות שאינו מופיע במילה, הן האותיות: ד, ית, ית, ש, שמניין עולה אלף מאה ושלושים. אף המילים **שילה**, **נוב**, **גבעון**, **ירושלים**, מקומות המשכן והמקדש, עולים במדויק למניין זה:...

התורה רמזה במילה "יבחר", איה הם המקומות שבהם יבחר ה' לשכן את שמו.

דף קיב/ב ומשהוקם המשכן

שבע יפול צדיק וקם

פתח ואמר האדמו"ר מגור ה"בית ישראל" זיע"א: אבא, בעל ה"אמרי אמת" זיע"א,

פירש את דברי התורה כהנים (צו) האומר, שמשוה רבנו העמיד ופירק את כל שבעת המקדשות שקמו ונתפרקו: המשכן שבמדבר, שבגלגל, שבנוב, שבגבעון, שבשילה, ובית ראשון ובית שני.

ואני אומר, כי פעל בכך, שאפילו אם בדורות מאוחרים בדורינו יפלו יהודים ויחלשו בעובדת ה', ויכלו לקום שוב ושוב, **"שבע** יפול צדיק וקם" - לא יהיה יאוש... ("פאר ישראל" ג - צ).

דף קטוא רש"י ד"ה יכול שאני מוציא אל **"פסח"** אהל מועד טעויות רבות השתרשו במהדורות הגמרא עת הורקו מילותיה מדפוס לדפוס. סוג מסויים של טעויות נפוץ עדיין ברוב המהדורות: ברש"י ד"ה **"יכול שאני מוציא"**, הפסוק **"אל פתח אוהל מועד"**, מצוטט: **"אל פסח"**. מאחר שבהברה האשכנזית נשמעת המילה פתח כפסח, נוצר שיבוש מגוחך זה... **דוגמא** דומה היא האמור ב"בית יוסף" (אהע"ז סי' ע"ז ד"ה **"כתב המדכ"י"**) כי אשה **"אינה שוה לבעלה"**, כשצריך כמובן לומר **"אינה שבה"**... ("העקוב למישר", י"א).

דף קטוא הבאים מאלהן **האוכל לא בא לבד** כתב הגר"ז מבריסק צ"ל: **בדברי** הגמרא כאן, האומרת כי בעלי החיים באו מאליהם אל תיבת נח, נתחזרה לי מילה בתורה. **לאחר** שנאמר לנו כי יביא את בעלי החיים אל התיבה, נאמר (בראשית ו'א): **"ואתה קח לך מכל מאכל אשר יאכל"**. **מדוע** הדגישה התורה **"ואתה"**? **אלא**, מאחר שבעלי החיים יבואו מאליהם דרך נח, הקב"ה הדגיש לנו, כי את האוכל עליו להביא בעצמו... **"ואתה קח לך"** (חידושי מרן ר"יז הלוי על התורה, נח).

דף קטוא/א כשניתנה תורה לישראל היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו **כיצד ניתן לשמוע בת קול** "כשניתנה תורה לישראל", אמר ר"א המודעי, "היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו". **אמרו** בשם הבעל שם טוב זיע"א: **מי** שזוכה לכך, על ידי שמקדש ומטהר עצמו, יכול גם בזמן הזה לשמוע את מעמד הר סיני... ("כתר תורה", משפטים).

דף קי"ב איש הישר בעיניו יעשה **ירידת הדורות** היה רבי זלמן סורוצקין צ"ל אומר באנחה: **בוא** וראה מה בין דורות הראשונים לדורות האחרונים. בדורות ההם, כשאמרו **"איש כל הישר בעיניו יעשה"**, הכוונה היתה להקרבת קרבנות לה' בכל מקום שרק ניתן. ואילו בדורות אלו, כאשר אומרים **"איש כל הישר בעיניו יעשה"** הכוונה לגניבה וגזילה, רציחה ועבודה זרה, ה' ירחם... ("אזניים לתורה").

לעילוי נשמת

מרת **שרה שיינדל נפחא** ע"ה
ב"ר יצחק צבי נפחא ז"ל
נלב"ע ע"ה תשנ"ט
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **קארינה** ז"ל
בת מזלי ויחיא ז"ל נלב"ע כ"ג אלול תשנ"ח
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בנה ר' אפרים
צורף שיחיו - שילה

לעילוי נשמת

מרת **שושנה רייזי פוקס** ז"ל
ב"ר מנחם הכהן ז"ל נלב"ע ז' תשרי תשמ"ט
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י ידידו ר' משה
גרין שיחיו - רעננה.

ש"טריפה" אינה יולדת, חלה על כל הבהמות ללא יוצא מן הכלל.

מעקב צמוד אחר בהמה "טריפה": ובכל זאת, כיצד יש להתייחס למקרה שבו נערך מעקב צמוד ומדוקדק אחר בהמה "טריפה" והכל נוכחים לדעת כי היא ילדה, או שהיא האריכה ימים יותר משנים עשר חודש? מקרה כזה אומר הרשב"א (נע"י ש"ך י"ד סי' נ"ז ס"ק מ"ח, ו"פרי חדש" שם ס"ק נ'), יאלץ אותנו להודות כי לבהמה זו אירע נס משמים! שכן, באופן טבעי **"טריפה"** אינה יולדת [ראה בהרחבה במאמר הבא].

נוכחנו לדעת, כי לכל הדעות, בהמה שהתעורר ספק אם היא **"טריפה"**, ולאחר מכן היא ילדה, יצאה מכלל **"טריפה"**. עדיין עלינו לברר, האם הלידה לבדה מוכיחה שאינה טריפה, או שמא התעברותה ולידתה הם המוכיחים על כך. נידון זה יבוא לידי ביטוי בבהמה שהתעברה ולאחר מכן התעורר ספק אם היא טריפה, האם לידתה מהווה הוכחה שאינה טריפה?

מדוע "טריפה אינה יולדת"? ובכן, כדי לענות על שאלה זו, עלינו לעמוד על מהות הסיבה שבגינה **"טריפה"** אינה יכולה ללדת. האם הדבר כן משום שאין בכחה להתעבר, או אולי בשל כך שהלידה קשה עליה, או שמא שתי הסיבות יחדיו הן הבסיס לקביעה ש"טריפה" אינה יולדת. אם בהמת **"טריפה"** אינה יולדת משום שאין בכחה להתעבר, הרי בהמה זו שהיתה מעוברת עוד בטרם התעורר הספק לגביה, לא הוכיחה בלידתה שאינה **"טריפה"**, אולם, אם **"טריפה"** אינה יולדת משום שהלידה קשה עליה, גם בהמה זו, יצאה מכלל ספק **"טריפה"** (נע"י מאירי חולין נ"ב, פרי מגדים" פתיחה להלי טרפות, בה"ג הלי טריפות, "מחזיק ברכה" י"ד סי' נ"ז ס"ק י"ד בדעת הרמב"ם וספר התרומות והסמ"ג, "שולחן ערוך" י"ד סי' נ"ז סעי' י"ח - שרק עיבור ולידה מהווה סימן בספק טריפה, "ים של שלמה" חולין פ"ג סי' פ"י ו"עצי ברושים" סי' ל"א, "חקרי לב" י"ד סי' כ"ז).

דף קטוא/א הניחא למאן דאמר טריפה אינה יולדת

בעלי חיים זוכים להשגחה פרטית, או האם יתכן שיארע נס לבעל חיים

כמבואר בהרחבה במאמר הקודם, לדעת הרשב"א (שו"ת ח"א סי' צ"ח), בהמה **"טריפה"** אינה יכולה ללדת. הרשב"א כה איתן בשיטתו, עד שכתב, כי אף אם אדם ערך מעקב צמוד ומדוקדק אחר בהמת **"טריפה"** ונוכח כי היא ילדה, עליו לדעת כי הוא עד לנס פלאי משמים! משום ש"טריפה" אינה יולדת.

דבריו אלו, אודות נס שיארע לבעל חיים, נידונו רבות בין האחרונים, ועוררו מחדש פולמוס עתיק, אם בעלי חיים נתונים להשגחה פרטית, או שמא יש השגחה על המין בכללותו, אם ישרוד בעולמנו או ייכחד (ראה רמב"ם ב"מורה נבוכים", "שומרי אמונים" הקדמון ח"ב סי' פ"א, ובפרקי מבוא שם שהרחיב בדעות בענין ובי"ערת דבש" ח"ב דרוש ו'). מדברי הרשב"א, סבור רבי אברהם בן מרדכי הלוי [שימש כראש רבני מצרים לפני כארבע מאות שנה] ("גינת ורדים" גן המלך סי' קמ"א), מוכח, כי לדעתו, גם בעלי חיים זוכים להשגחה פרטית, שאם לא כן, כיצד ניתן לתלות שאירע נס לבהמת ה"טריפה".

בעלי החיים שבתקופת המבול, נענשו? בעל ה"גינת ורדים", אף מסתמך על הנאמר בסוגייתנו לביסוס שיטתו. בגמרתנו מסופר, שלתיבת נח לא נכנסו כי אם בהמות שלא נעשתה בהם עבירה, ואילו הבהמות האחרות נידונו למות במי המבול. הרי לנו, כי קיימת גם קיימת השגחה פרטית על בעלי חיים, מי לחיים ומי למוות [ראוי להדגיש, כי בסוגייתנו יש נידון אם לגרוס דבר זה, וכפי שכתב המהרש"א, גירסה זו אינה מובנת. מכל מקום, בסנהדרין קח/ב מוזכר דבר זה בגמרא ומשמעות הגמ' שם, שלא נכנסו כלל, בין טהורות ובין טמאות].

בינתם של בעלי החיים הסתלקה מהם: ואילו בעל ה"חקרי לב" (י"ד סי' כ"ו) מאריך בדבריו לחלוק על שיטה זו, ואת דברי גמרתנו, בה מבואר, כי בעלי החיים החוטאים לא נכנסו לתיבת נח, הוא מייחס (עפ"י פירושו של מהר"ש יפה) לשינוי הקיצוני שחל בבעלי החיים. אפשר, הוא אומר, שבעלי החיים שבתקופת נח, היו בצביונם השלם כבריאתם בששת ימי בראשית, והללו ניחנו במעט דעת ולפיכך נענשו! ואילו בעלי החיים של ימינו... [ע"ע באברבנל בראשית ט/ה, ובי"שפתי חיים" להגר"ח פרידלנדר צ"ל, אמונה והשגחה אי בירור בעניין השגחה פרטית לבע"ח].

נידון זה חובק עולם ומלואו, ולסיום נציין את המסופר בירושלמי (שביעית פ"ט, הובא בתוס' עבודה זרה טז/ב ד"ה **"דימוס פטור אתה"**) על רבי שמעון שראה צייד המנסה לצוד עופות, והיתה בת קול יוצאת וקובעת איזה עוף ינצל מחיצו של הצייד, ואיזה יפול למרגלותיו. מעשה זה נמנה על ידי בעל ה"התניא" עם מספר דוגמאות נוספות שהביא, כדי להוכיח שיש השגחה פרטית על בעלי חיים.

ראוי לציין, כי נידון זה מתמקד בהנהגת הקב"ה בהשגחה פרטית על בעלי חיים, אך ברור ופשוט לכל בר דעת, כי כל נעשה, חי וקיים בעולמנו, הוא על פי רצון הבורא יתברך, כנאמר (נחמיה ט/ו) **"ואתה מחיה את כולם"**.

הדף היומי

מסכת זבחים קי"א-קי"ז

ג'-ח' תשרי

שיעורי הדף היומי ברחבי הארץ
שהוקמו ע"י בית המדרש
"מאורות הדף היומי"
והנאמרים ע"י רבני בית מדרשנו

ביהכ"נ סוכטשוב
בני ברק
מגיד השיעור:
הרב חיים דוד קובלסקי

ביהכ"נ נאות
שיקמה ראשל"צ
מגיד השיעור:
הרב אברהם אדל

ביהכ"נ בית
פליטאל אזור
מגיד השיעור:
הרב חגי כהן

ביהכ"נ היכל משה
נתניה
מגיד השיעור:
הרב זאב וקסברגר

ביהכ"נ ישראל הצעיר
ק. קריפצ'ק, רמת גן
מגיד השיעור:
הרב משה קובלסקי

ביהכ"נ ישראל הצעיר
ק. קריפצ'ק, רמת גן
מגיד השיעור:
הרב יצחק מרשטיין

בורסת היהלומים –
בנין מכבי ר"ג
מגיד השיעור:
הרב משה קובלסקי

ביהכ"נ מגדלי
התאומים רמת גן
מגיד השיעור:
הרב משה קובלסקי

ביהכ"נ הגדול
תל אביב
מגיד השיעור:
הרב ליפא פלמן

ביהכ"נ אהל משה
הרצליה פיתוח
מגיד השיעור:
הרב חיים פרויליך

ביהכ"נ רמב"ם –
שוק הכרמל ת"א
מגיד השיעור:
הרב דוד עובדיה

משרדי פרסום גל
רמת גן
מגיד השיעור:
הרב אהרן גליק

בנק לאומי, הסניף
הראשי תל אביב
מגיד השיעור:
הרב מרדכי הבר

ביהכ"נ חברת חשמל
יד אליהו, תל אביב
מגיד השיעור:
הרב דוד מנדלבוים

ביהכ"נ היכל
התלמוד תל אביב
מגיד השיעור:
הרב בנימין זאב בויער

שטיבל מרכזי
בן יהודה תל אביב
מגיד השיעור:
הרב יצחק מיטלמן

ביהכ"נ אהל מועד
תל אביב
מגיד השיעור:
הרב דוד ברוורמן

ביהכ"נ בורסת
היהלומים רמת גן
מגיד השיעור:
הרב משה קובלסקי

ביהכ"נ סמאטס
תל אביב
מגיד השיעור:
הרב שלמה פרוכטר

ישיבה תיכונית אמ"ת
כפר בתיה רעננה
מגיד השיעור:
הרב ישראל לנר

ביהכ"נ לכו נרננה
קרליבך ג. שמואל
מגיד השיעור:
הרב משה קובלסקי

משרד
עו"ד גרוניצקי
מגיד השיעור:
הרב חיים דוד קובלסקי

ביהכ"נ שבטי ישראל
גבעתיים
מגיד השיעור:
הרב אהרן כץ

ביהכ"נ המרכזי
שוהם
מגיד השיעור:
הרב זאב רוזנברג

ביהכ"נ הגדול,
רח' אלנבי תל אביב
מגיד השיעור:
הרב שמואל שפירא

ביהכ"נ אשכולי פז
אשקלון
מגיד השיעור:
הרב ידידיה כהן

ביהכ"נ אהל משה
גבעתיים
מגיד השיעור:
הרב אליהו צוביל

ביהכ"נ אבשלום
תל אביב
מגיד השיעור:
הרב שמעון פרידמן

ביהכ"נ טל
גבעתיים
מגיד השיעור:
הרב יוסף הרבסט

ביהכ"נ רמת חן
מגיד השיעור:
הרב חיים דוד קובלסקי

ביהכ"נ המנין החדש
רעננה
מגיד השיעור:
הרב חיים דוד קובלסקי

ביהכ"נ קצין
רעננה
מגיד השיעור:
הרב רפאל נוסבום

מכון התקנים
תל אביב
מגיד השיעור:
הרב צבי דריגער

ביהכ"נ אהל אברהם
בני ברק
מגיד השיעור:
הרב רפאל נוסבום

שטיבל דחסידי גור
תל אביב
מגיד השיעור:
הרב ישראל לנר

ביהכ"נ וואהל תכנית
ל' תל אביב
מגיד השיעור:
הרב מרדכי כהן

ביהכ"נ לכו נרננה
רעננה
מגיד השיעור:
הרב דוד גולדברג

ביהכ"נ צעירי
הציונות פ"ת
מגיד השיעור:
הרב דוד הרשול

ביהכ"נ מוריה
פתח תקוה
מגיד השיעור:
הרב יוסף קפלן

ביהכ"נ אהל משה
אשקלון
מגיד השיעור:
הרב שמעון שבסק

ביהכ"נ בית וקאטרי
גבעת שמואל
מגיד השיעור:
הרב משה קובלסקי

ביהכ"נ אריאל
רעננה
מגיד השיעור:
הרב דוד גולדברג

פרויקט גני אור
פתח תקוה
מגיד השיעור:
הרב גרשון פינקלשטיין

ביהכ"נ האשכנזי
אפרת
מגיד השיעור:
הרב שלום כהן

ישיבה תיכונית קרית
הרצוג ב"ב
מגיד השיעור:
הרב אהרן גליק

בי"ס ממלכתי
דתי יהוד
מגיד השיעור:
הרב איזקוב

ביהכ"נ טירת
צבי ק. טירת צבי
מגיד השיעור:
הרב שמעון ביטון

ביהכ"נ הגדול
כוכב יאיר
מגיד השיעור:
הרב עקיבא חטברג

ביהכ"נ צייטלין
תל אביב
מגיד השיעור:
הרב איתן כהנא

ביהכ"נ אהל ברכה
שימקין- חיפה
מגיד השיעור:
הרב ישראל נוישטט

בורסת היהלומים
הרשקוביץ - פילנאר
מגיד השיעור:
הרב יוחנן הלנובסקי

ביהכ"נ ס"דרך
החיים אלעד
מגיד השיעור:
הרב ראובן כהן

בית דיר מונג רעות
בית שלום תל אביב
מגיד השיעור:
הרב משה עמית

ביהכ"נ משכנות
ישראל רמת גן
מגיד השיעור:
הרב צבי אייזן

משרד עו"ד ד"ר
מרק פרידמן ת"א
מגיד השיעור:
הרב ישראל פרוכטר

בית ר' יהודה
רזניקוב ג. שמואל
מגיד השיעור:
הרב חיים דוד קובלסקי

ביהכ"נ משכן
הראל" כפר סבא
מגיד השיעור:
הרב איתן כהנא

ביהכ"נ ס"רינת אשר
כפר גנים פ"ת
מגיד השיעור:
הרב יצחק מרשטיין

משרד עו"ד ש.
הורביץ תל אביב
מגיד השיעור:
הרב חיים דוד קובלסקי

משרד עו"ד נשיץ
- ברנדס תל אביב
מגיד השיעור:
הרב חיים דוד קובלסקי

ביהכ"נ ס"זוהר
הרקיע" תל אביב
מגיד השיעור:
הרב צבי דריגער

ביהכ"נ הספרדי
ע"ש פרופ' יהודה לוי
ז"ל מושב גמזו
מגיד השיעור:
הרב איתמר ליברמן

משרדי ראמגם
רמת גן
מגיד השיעור:
מרבני בית מדרשנו

ביהכ"נ שרת ישראל
ק. הרצוג ב"ב
מגיד השיעור:
הרב גד קדוש

ישיבת תפארת
משה נתניה
מגיד השיעור:
הרב אברהם אהרן

ביהכ"נ ששן אורי
- רעות רעננה
מגיד השיעור:
מרבני בית מדרשנו

ביהכ"נ ס"מגן
אברהם אלעד
מגיד השיעור:
הרב יעקב רפאל

ביהכ"נ קיבוץ
ניר עציון
מגיד השיעור:
הרב ישראל בליך

ביהכ"נ ס"בית
לחם יהודה פתח
תקוה
מגיד השיעור:
הרב דוד הרשול

ביהמ"ד ס"חסידי
שמחה אור יהודה
מגיד השיעור:
הרב אריה ליבוביץ

בית משפחת
ז'רמו- רעננה
מגיד השיעור:
הרב משה קובלסקי

בית משפחת
מי זרוב- פ"ת
מגיד השיעור:
הרב חיים דוד קובלסקי

בית המדרש למגידי שיעור הדף היומי ורבניו, מברכים
את לומדי הדף היומי די בכל אתר ואתר
ואת הנדיבים בעם התומכים בהרחבת
מעגלי לומדי הדף היומי,

בברכת שנה טובה

ביהכ"נ ס"מצפה רמתי
רמות ב' ירושלים
מגיד השיעור:
מרבני בית מדרשנו

בי"ס ס"מורשת
זבולון ג. שמואל
מגיד השיעור:
הרב מאיר שטרך

ביהכ"נ ס"עולי לב
רעננה
מגיד השיעור:
הרב דוד רוזנצוייג

בי"ס ס"מורשת
משה רמת גן
מגיד השיעור:
הרב מאיר שטרך

בית הרב יואל
עזרור רעננה
מגיד השיעור:
הרב אברהם בירנבוים

ביהכ"נ ס"היכל
משה אורנית
מגיד השיעור:
הרב ישראל לנר

למנויים, תרומות והנצחות ובכל ענין
טל. 03-6160657

כתובת המערכת: רח' הרב וגמן 1 (פינת חתם סופר 5) ת.ד. 471 בני ברק טל 03-6164725 פקס 03-5780243
למנוי בדואר אלקטרוני meorot@meorot.co.il